

Agnieszka Wójcik-Marduła

Mowa agresji.

Analiza dyskursu przemocy na przykładzie zniewagi.

Streszczenie.

Zjawisko agresji i przykłady jej realizacji werbalnej wydają się być wszechobecne w naszej rzeczywistości, która w tak dużym stopniu skupia się wokół wirtualnego świata Internetu. To właśnie poczucie niezgody i konfliktu, tak wszechobecne we współczesnej komunikacji, skierowało mnie na drogę językoznawczej analizy agresji werbalnej.

Pierwszy rozdział pracy przybliży definicje i teorie, które pozwalają na ujęcie przemocy słownej jako zjawiska językowego, z jednej strony oraz socjologicznego i psychologicznego z drugiej (Freud, Lorenz, Dollard, Berkowitz). Ta część przedstawia również zasady funkcjonowania agresji werbalnej oraz model jej realizacji w poszczególnych etapach (*przemoc potencjalna, embrionalna, skryzalizowana, fizyczna*).

Drugi rozdział jest podsumowaniem teorii językoznawczych dotyczących mowy agresji. Jego treść skupia się zatem na początkach badań nad językiem (Saussure, Meillet, Chomsky), a następnie na ujęciu, które sytuuje język w centrum aktywności społecznej człowieka. W tym miejscu wprowadzam pojęcie *dyskursu konfliktu* (Windisch) analizując jego wartość emocjonalną i argumentacyjną. Uzupełnieniem takiego ujęcia komunikacji jest usytuowanie jej na poziomie analizy interakcyjnej. Skupiam się, zatem, na jej kluczowych pojęciach (*interakcja, schemat interakcji, typologia interakcji, opis struktury interakcji*) oraz miejscu, jakie zajmuje w procesie realizacji agresji werbalnej.

Trzeci rozdział poświęcam omówieniu afektywności wyrażanej poprzez język (Bally), a ściślej mówiąc poprzez mowę agresji. Skupiam się, więc na omówieniu pojęć takich jak *emocja, komunikacja emocjonalna, wartość interakcyjna i argumentacyjna emocji, uczucie* oraz *postawa*. Druga część rozdziału obejmuje kwestię wartościowania, którego rozmówcy dokonują za pośrednictwem swoich komunikatów. Wychodząc od definicji Vaucher'a i klasyfikacji wartości autorstwa S. Grabiasa pokazuję, w jaki sposób mowa agresji zdradza intencje i przekonania uczestników interakcji.

W czwartym rozdziale, moja uwaga skupia się na zniewadze ujmowanej jako przykład jednej z form mowy agresji. Zaczynam zatem od etymologii francuskiego terminu *insulte* i rozróżnienia pomiędzy *aktem zniewagi (acte d'insulte)* oraz *aktem znieważania (acte d'insulter)*. Następnie przechodzę do klasycznych językoznawczych definicji zniewagi (Derive i Derive, Ernotte, Rosier) oraz jej klasyfikacji. Ta część opisuje również jej aspekt semantyczny, leksykalny i składniowy. Przedstawiam również pragmatyczne funkcje zniewagi oraz propozycje modelu jej interpretacji w oparciu o teorię aktów mowy Austina.

Ostatni rozdział stanowi rodzaj studium analitycznego języka agresji w interakcji. Zaczynam od prezentacji poziomu gramatycznego (morfologicznego i składniowego), by przejść następnie do poziomu produkcji i recepcji. Praca kończy się prezentacją autentycznego artykułu i towarzyszących mu komentarzy internautów opublikowanych na stronie www.closermag.fr i dotyczących byłego francuskiego prezydenta oraz jego żony Cali Bruni. Materiał ten obrazuje bardzo trafnie, z jednej strony samo zjawisko mowy agresji, z drugiej zaś, jej funkcjonowanie w świetle codziennej interakcji.